

Методологије за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса и цене природног гаса за јавно снабдевање

Агенција за енергетику Републике Србије

ГАС 2013., 28 – 31. мај 2013. год.

Дејана Миловановић, дипл.маш.инж.
Виши стручни сарадик за природни гас

Садржај

- Основ за доношење Методологије за одређивање цене приступа
- Разлози за измене претходне Методологије за одређивање цене приступа
- Измене у односу на претходни модел
- Начин обрачуна услуге дистрибуције
- Услуга дистрибуције за заједничко место испоруке
- Документација за достављање Агенцији
- Даљи правци унапређења Методологије за одређивање цене приступа
- Методологија за одређивање цене ПГ за јавно снабдевање
- Следеће активности

Основ за доношење Методологија

- Закон о енергетици („Службени гласник РС“, бр. 57/11 и 80/11 – исправка и 93/12)
- Законски основ за доношење Методологије за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса садржан је у одредбама:
 1. члан 46. Закона , став 1. тачка 1) подтачка (6), којом је одређено да Агенција за енергетику Републике Србије доноси Методологију за одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса,
 2. члан 46. Закона, став 2. тачка 3), којом је утврђено овлашћење Агенције да ближе утврђује начин, поступак и рокове за достављање података и документације неопходне за рад Агенције, те одредби
 3. члан 67. Закона, став 2., према којој Агенција одређује врсту података које су енергетски субјекти обавезни да доставе уз акт о ценама, као и рокове и начин њиховог достављања.

Разлози за измену Методологија

- Усклађивање са Законом о енергетици („Службени гласник РС“, бр. 57/11 и 80/11 – исправка и 93/12) и унапређење претходних методологија и тарифних система.
- Искуства из примене претходне Методологије:
 - проблем различитих структура купаца у дистрибуцијама, замењује се фактор једновремености (осцилације ФЈ за исту групу купаца код неких ДС током различитих регулаторних периода - услед различите потрошње купаца у групи);
 - жалбе купаца – сушара.
- Велике осцилације цене гаса у USD и / или курса USD/ РСД захтевају чешћу корекцију цена која се не реализује у пракси.
- Знатне осцилације потрошње природног гаса изазивају велики корекциони елемент.

Основни принципи Методологије за дистрибуцију ПГ

- **Методологија утврђује:**
 - услове и начин утврђивања максималне висине прихода,
 - критеријуме и правила за расподелу прихода на категорије и групе купаца,
 - елементе за обрачун и начин обрачуна преузетог природног гаса и извршених услуга.
- **МОП треба да омогући:**
 - покриће оправданих трошкова пословања,
 - одговарајући принос на ангажована средства и инвестиције у обављању делатности дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за ПГ.
- **Цена приступа систему за дистрибуцију природног гаса је регулисана (члан 64. Закона , став 2. тачка 3). На цену приступа систему сагласност даје Агенција, а Агенција може и да иницира измену цене код оператора дистрибутивног система (Члан 67. Закона, став 1. и став 3.).**

Измене у односу на претходни модел методологије 1

- Задржана је подела на категорије K1 и K2 по притисцима, а утврђене су нове групе по категоријама.
- Нови критеријум за разврставање је Годишња равномерност.

Коефицијент равномерности =

= Збир месечних потрошњи (јан+феб+дец) /годишња потрошња за исту годину

- Додатни критеријум за ванвршну потрошњу:

$\text{МДПј/МДПГод} \leq 0,6$ и $\text{МДПф/МДПГод} \leq 0,6$ и $\text{МДПд/МДПГод} \leq 0,6$;

Измене у односу на претходни модел 2- нове групе

Категорија 1 (К1)

- Мала потрошња: домаћинства и остали из групе мала потрошња са $MU \leq 10 \text{ m}^3/\text{h}$;
- Ванвршна потрошња К1: $K_p \leq 0,20$ и испуњен додатни критеријум за ванвршне;
- Равномерна потрошња К1: $0,20 < K_p \leq 0,33$ и она МИ са $K_p \leq 0,20$ која нису испунила додатни критеријум за ванвршне;
- Неравномерна потрошња К1: $K_p > 0,33$;

Категорија 2 (К2)

- Ванвршна потрошња К2 : $K_p \leq 0,20$ и испуњен додатни критеријум за ванвршне
- Равномерна потрошња К2: $0,20 < K_p \leq 0,33$ и она МИ са $K_p \leq 0,20$ која нису испунила додатни критеријум за ванвршне;
- Неравномерна потрошња К2: $K_p > 0,33$;

Измене у односу на претходни модел 3 – утврђивање МДП

- Максимална дневна потрошња (МДП), утврђује се:
 - за постојећа места - према реализацији из прошле године,
 - за ново место испоруке, за МИ које током претходне кал. год. није имало потрошњу и за МИ које је активирано током претходне кал. год. (није имало 12 узастопних месеци) - према уговору.
- За МИ без аутоматског бележења испоручених дневних количина:
 - МДП=макс (месечна количина у прет. кал. год. / број дана у месецу) * К_м
 - К_м= коефицијент месечне неравномерности:
 - К_м=1,35 за неравномерну потрошњу К1 и К2
 - К_м=1,20 за равномерну потрошњу К1 и К2 и за ванвршну потрошњу К1 и К2.
- МДП се не израчунава за појединачна МИ у групи „Мала потрошња“,
 - већ се утврђује вредност за целу групу, на основу производа, највећег количника - укупних месечних количина за сва места испоруке у претходној кал. год. увећаних за планиране месечне кол. за нова места испоруке која ће бити активирана у кал. год. и броја дана у месецу, и коефицијента К_м=1,35.

Измене у односу на претходни модел 4 – тарифни елементи

- **Тарифни елемент КАПАЦИТЕТ** ($m^3/\text{дан}/\text{год}$, заокружено на цео број)

- Капацитет групе = Збир МДП на свим постојећим и новим МИ у групи, изузев за групу „Мала потрошња“, где је капацитет групе је једнак МДП групе.
- Капацитет дистр. система је једнак збиру капацитета група на систему.
- МДП за МИ у оквиру објекта ГМРС, не урачунавају се у тарифни елемент капацитет.

- **Тарифни елемент ЕНЕРГЕНТ** (m^3 , заокружено на цео број)

- Енергент = Планирана годишња количина природног гаса коју ОДС испоручује постојећим и новим МИ у групи планираним за активирање у регулаторном периоду.
- Енергент за цео систем дистр. систем је једнак збиру енергената група на систему.
- Енергент за МИ у оквиру објекта ГМРС, не урачунава се у тарифни елемент енергент.

Тарифе

- Тарифа ЕНЕРГЕНТ (дин/м³, заокружена на 2 децимале)

Приходи који се распоређују на тарифни елемент „енергент“, утврђују се према укупној годишњој количини ПГ коју ОДС испоручује свакој од група МИ.

Три тарифе: једна за малу потрошњу, друга - за равномерне, неравномерне и ванвршне из К1, трећа - за равномерне, неравномерне и ванвршне из К2.

- Тарифа КАПАЦИТЕТ (дин/м³/дан/год, заокружена на 2 децимале)

Приходи који се распоређују на тарифни елемент „капацитет“, утврђују се према коригованој максималној дневној потрошњи, за сваку од група МИ.

Шест тарифа: за сваку од група из К1 - изузев мале потрошње, за сваку од група из К2.

Коригована максимална дневна потрошња, израчунава се као производ МДП одговарајуће групе и коефицијента ефикасности искоришћења система.

Коефицијент ефикасности искоришћења система, у зависности од групе МИ:

- $Ke1 = 1$ за МИ : Мала потрошња, Неравномерне потрошња К1 и К2
- $Ke2 = 0,85$ за МИ : Равномерне потрошња К1 и К2
- $Ke3 = 0,60$ за МИ : Ванвршне потрошња К1 и К2

Корекциони елемент - одређивање МОПа

- Предвиђено је усклађивање МОП-а у складу са степеном искоришћености капацитета дистрибутивних мрежа енергетског субјекта (СИДСт), односно смањење МОП-а док се не достигне одређени степен искоришћености.
- Уводи се механизам којим се омогућава ОДС да у каснијим годинама поврати приход који је изгубио у годинама када је имао низак СИДСт, односно да након достизања СИДСт од 35%, ОДС поврати део тако изгубљеног прихода.
- Када ОДС који је имао СИДСт за дистрибуцију природног гаса мањи од 35% и примењен усклађени максимално одобрени приход (УМОП) , достигне СИДСт за дистрибуцију од 35%, обрачунавају се кумулиране разлике између МОП-а и УМОП-а за највише пет претходних година увећане за инфлацију и надокнађују у наредним регулаторним периодима, уз ограничење да овај сабирак не може бити већи од 20% МОП-а пре његовог укључивања.
- Након једном достигнутог СИДСт од 35%, пад испод овог процента у наредним годинама подразумева обрачун УМОП-а, али не и каснији повраћај изгубљених прихода по основу разлике између МОП-а и УМОП-а.

Начин обрачуна услуге дистрибуције ПГ

- Услуга дистрибуције се обрачунава на основу тарифа за обрачунски период.
Ако се у току обрачунског периода промене тарифе, услуга дистрибуције се обрачунава применом нових и до тада важећих тарифа, сразмерно броју дана њиховог важења у обрачунском периоду.
- Тарифа "капацитет" се за једно место испоруке, примењује на максималну дневну потрошњу тог места испоруке (МДП).
Износ који је обрачунат за једно место испоруке, множењем тарифе за капацитет и МДП, а који је утврђен на годишњем нивоу, распоређује се према броју обрачунских периода. За ново место испоруке, износ обрачунат за капацитет, на основу Уговора, утврђује се сразмерно броју обрачунских периода до краја године.
- Тарифа "енергент" се за једно место испоруке, примењује на испоручену количину природног гаса утврђену мерењем за то место испоруке у обрачунском периоду.
- Услуга дистрибуције природног гаса се не обрачунава за место испоруке на коме је мерни уређај у оквиру објекта мернорегулационе станице оператора транспортног система (МРС у склопу ГМРС).

Услуга дистрибуције за заједничко место испоруке (ЗМИ)

- До доношења правила о раду ДС природног гаса, место испоруке на коме постоји више корисника система ЗМИ разврстава се у категорију и групу према радном притиску и годишњој равномерности испоруке утврђеној на начин из поглавља V. Методологије.
- Сваком од корисника на ЗМИ обрачунава се тарифа за "капацитет" и "енергент" на испоручену количину ПГ и на МДП, за то место испоруке.
- Расподела укупне количине испорученог ПГ на кориснике система, утврђује се према количинама природног гаса испорученим на местима испоруке корисницима за које се преко ЗМИ испоручује природни гас. Разлика између укупно испоручене количине природног гаса на ЗМИ и укупне количине која је испоручена свим корисницима, изузев ОДС-а, расподељује се ОДС-а за потребе система.
- Укупна МДП на ЗМИ, расподељује се на кориснике система, на основу коефицијента учешћа МДП.
- МДПодс који је повезан на ЗМИ, утврђује се према подацима из претходне календарске године, као производ коефицијента $K_{m1}=1,35$ и највећег количника збира месечних количина за надокнаду губитака и сопствене потрошње оператора и броја дана у том месецу.

Расподела максималне дневне потрошње на ЗМИ

- $\text{МДПОБк} = K_{у,к} * \text{МДПЗМ}$

МДПОБк – МДП ПГ за коју се кориснику система на ЗМИ обрачунава услуга;

$K_{у,к}$ - коефицијент учешћа МДП корисника на ЗМИ и

МДПЗМ – МДП ПГ утврђена за ЗМИ

- Коефицијент учешћа максималне дневне потрошње корисника ($K_{у,к}$) на заједничком месту испоруке, израчунава се према формули:

$$K_{у,к} = \text{МДПи} / \text{МДПук}$$

МДПи – максимална дневна потрошња и-тог корисника;

МДПук – укупна максимална дневна потрошња свих корисника система;

$$\text{МДП}_{ук} = \sum_{к=1}^K \text{МДП}_{к} + \text{МДПодс}$$

МДПк – максимална дневна потрошња корисника система, изузев оператора дистрибутивног система

- $K_{у,к}$ утврђује се за календарску годину, а ако се појавио нови корисник или крајњи купац, ОДС са чијег се ЗМИ расподељује МДПЗМ, израчунава $K_{у,к}$ за сваки месец у коме је дошло до промене и о томе обавештава кориснике система.

Документација за достављање Агенцији

- У складу са поглављем - XI.1. Документација и рокови за достављање
- Попуњене табеле инфо правила за редовно извештавање које се објављују на сајту Агенције у складу са динамиком дефинисаном у табелама и
- План за смањење губитака, када је стопа губитака већа од технички оправданих губитака.

Методологија за одређивање цене природног гаса за јавно снабдевање

Промене у односу на важећу Методологију:

- извршено је усклађивање са методологијом за дистрибуцију природног гаса у делу који се односи на категорије и групе крајњих купаца као и утврђивање тарифних елемената и тарифа за „капацитет“ и енергент“;
- извршено је усклађивање са важећом методологијом за дистрибуцију природног гаса у делу који се односи на расподелу максимално одобреног прихода и начина израчунавања тарифа;
- накнада на име ризика наплате потраживања је преименована у „пословну добит јавног снабдевача“ при чему је начин њеног рачунања остао исти и сходно овој промени, прилагођене су у све формуле;
- предвиђен је механизам промене цена јавног снабдевача (ЈС) у случајевима када дође до промене набавне цене природног гаса. ЈС увећава, односно умањује МОП по основу трошкова набавке ПГ и по основу пословне добити ЈС и Агенцији подноси нови захтев за давање сагласности на одлуку о цени ПГ.

Следеће активности АЕРС-а

- Праћење примене методологије и уочавање делова за унапређење.
- Сарадња са дистрибутерима у смеру прикупљања података битних за даље унапређење.
- Разматраће се концепт да цене услуге дистрибуције зависе од утрошене количине гаса, као и евентуална промене категорија и група купаца, па ће се у том смеру захтевати и одређени подаци о структури потрошње.
- Тестирање модела на реалним подацима.
- Презентовање могућих побољшања.
- Рад на Правилима о раду дистрибутивног система.

Хвала на пажњи

Питања и предлози

